

ANDRZEJ MAKOWSKI CSsR

ODNOWIONE MISJE LUDOWE NARZĘDZIEM NOWEJ EWANGELIZACJI

RENEWED POPULAR MISSION TOOL FOR THE NEW EVANGELIZATION

A b s t r a c t. Popular missions exist in the Church's activities for almost 500 years. Introduced by the Council of Trent they are a phenomenon of dynamic renewal of pastoral life. Over the centuries, from the very beginning as they had appeared, they became a worldwide one of the features of renewal of faith in the Catholic Church. Also, in the current era of new evangelization, traditional missions are an indispensable means of periodic renewal of Christian life (CT 47). In this article they are shown the directions of renewal of popular missions in the spirit of the new evangelization. Renewed missions like ages ago so now serve the ordinary pastoral care. They help in the realization of the pastoral initiatives of the universal Church, both at national and local levels.

Key words: popular missions; new evangelization; kerygma; the laity.

Misje ludowe przez wieki stanowiły popularną formę głoszenia Ewangelii w Kościele katolickim. Powstały w XVI wieku na bazie czwartego tygodnia rekolekcji ignacjańskich. Obecnie w dokumentach Kościoła powszechnego znaleźć można wiele wypowiedzi wskazujących na bezpośredni związek misji ludowych z dziełem nowej ewangelizacji. Tym samym misje ludowe ukazwane są jako ciągle aktualne i uniwersalne narzędzie ewangelizacji. Zarówno w historii Kościoła, jak i obecnie w dziele nowej ewangelizacji, misje ludowe

Dr ANDRZEJ MAKOWSKI CSsR – redemptorysta; prefekt Tirocinium Pastoralnego Prowincji Warszawskiej Redemptorystów w Lublinie; wykładowca homiletyki w WSD Redemptorystów w Tuchowie; adres do korespondencji: ul. Misjonarska 4, 20-107 Lublin; e-mail: makoandrzej@gmail.com

cieszą się wielkim uznaniem synodów, biskupów oraz papieży. Dzieło misji ludowych określane jest w Kościele jako „niezastąpiony środek okresowej, gruntownej odnowy życia chrześcijańskiego”(CT 47). Dlatego papież Jan Paweł II¹ oraz Benedykt XVI², gdy ogłaszali Rok Jubileuszowy, czy Rok Wiary, zawsze zwracali uwagę duszpasterzy na rolę misji ludowych. Tak samo uczynił Ojciec Święty Franciszek. Prosił, aby w Roku Miłosierdzia w diecezjach organizowano misje ludowe, tak aby *Misjonarze Miłosierdzia* byli „głosicielami radości przebaczenia” (MV 18). Misje ludowe są bowiem doskonałą okazją, aby wspólnotowo przeżywać celebracje poszczególnych sakramentów i w ten sposób doświadczyć miłosierdzia Pana³. II Polski Synod Plenarny podkreśla ich zasługi na przestrzeni wieków. Jednocześnie wskazuje na aktualność misji oraz widzi potrzebę ich kontynuacji w aktualnej przestrzeni pastoralnej Kościoła w Polsce⁴. Odnowione misje ludowe stanowią pomoc dla duszpasterzy w prowadzeniu dzieła nowej ewangelizacji.

1. MISJE LUDOWE W KONTEKŚCIE NOWEJ EWANGELIZACJI

Papieska Rada do Spraw Krzewienia Nowej Ewangelizacji wskazuje na elementy, które powinny charakteryzować odnowione współczesne misje ludowe. Są nimi: głoszenie kerygmatu, wędrowanie, ludowość oraz misjonarze – ewangelizatorzy⁵. Misje ludowe powinny przede wszystkim mieć na uwadze kerygmaticzne głoszenie Osoby Jezusa i Jego zbawienia ofiarowanego każdemu (kerygmat w sensie ścisłym). Ma ono dokonywać się w kontekście spotkania, słuchania oraz dialogu. Wędrowanie zaś ma prowadzić do spotkania różnych osób w ich codziennym środowisku – w domu, w pracy, na ulicy, w szkole, w instytucjach publicznych, w szpitalu. Wędrowanie – to określenie

¹ JAN PAWEŁ II, Bulla ogłaszająca rok 1983 Świętym Rokiem Jubileuszowym Odkupienia *Apertite portas Redemptori*, Pallottinum, Warszawa 1983, nr 11.

² CONGREGAZIONE PER LA DOTTRINA DELLA FEDE, *Indicazioni pastorali per l'Anno della Fede*, <http://www.annusfidei.va/content/novaevangelizatio/it/annus-fidei/indicazioni-pastorali-per-l-anno-della-fede.html> (dostęp: 21.01.2016), nr IV 6; PAPIESKA RADA DO SPRAW KRZEWIENIA NOWEJ EWANGELIZACJI, *Życie Rokiem wiary. Program duszpasterski*, Edycja św. Pawła, Częstochowa 2012, s. 134.

³ PAPIESKA RADA DO SPRAW KRZEWIENIA NOWEJ EWANGELIZACJI, *Celebracje Miłosierdzia*, z. 1, Wydawnictwo św. Stanisława BM, Kraków 2015, s. 18-20.

⁴ *II Polski Synod Plenarny (1991-1999)*, Pallottinum, Poznań 2001, nr 29, 38, 41, 81, 124, 134.

⁵ PAPIESKA RADA DO SPRAW KRZEWIENIA NOWEJ EWANGELIZACJI, *Życie Rokiem wiary. Program duszpasterski*, s. 134.

pewnego sposobu głoszenia Dobrej Nowiny, sposobu, który generalnie polega na tym, że wspólnotę parafialną ewangelizują misjonarze – ewangelizatorzy. Przybywają do niej „z zewnątrz” i przez jakiś czas służą sprawie nawrócenia wspólnoty, a potem wędrują dalej⁶. Wędrowność misji ludowych możemy rozumieć w dwojaki sposób. Może być ujmowana w sensie przestrzennym, co wiąże się z ich nadzwyczajnością w rozumieniu okresowości. Należy ona do jednego z wymiarów profetycznego głoszenia Ewangelii, który domaga się wolności w celu udania się tam, gdzie jest w danym momencie jego potrzeba. Wędrowność może być rozumiana także w sensie metaforycznym, jako wezwanie lub zaproszenie towarzyszące misjom do ruszenia z miejsca, do wędrówki. Polegałoby to na przejściu z jednego stanu w drugi, od niewiary do wiary, od stanu grzechu do stanu łaski, od indywidualizmu do wspólnoty, co tradycyjnie nazywa się nawróceniem⁷. Natomiast ludowość współczesnych misji to spotykanie się ze wszystkimi kategoriami osób i całą wspólnotą na całym obszarze, z zaangażowaniem mieszkańców i opinii publicznej, ze szczególnym naciskiem na społeczno-kulturową specyfikę danego terenu. Ważną rolę w misjach ludowych w dziele nowej ewangelizacji mają do spełnienia misjonarze – ewangelizatorzy, którzy muszą reprezentować cały Lud Boży. Do zespołu misyjnego powinni należeć: prezbiterzy, diakoni, osoby konsekrowane, świeccy i małżonkowie, młodzi i starzy, zdrowi i chorzy.

2. KIERUNKI ODNOWY MISJI LUDOWYCH W DUCHU NOWEJ EWANGELIZACJI

Misje ludowe stanowią cenne narzędzie realizowania nowej ewangelizacji. Dzieła te mogą i powinny się wzajemnie wspomagać dla osiągnięcia wspólnego celu, jakim jest niesienie orędzia ewangelicznego współczesnemu człowiekowi. W czasach nowej ewangelizacji nie podważa się znaczenia misji ludowych. Co więcej, podkreśla się ich ciągłą aktualność. Natomiast *aggiornamento* naszych czasów nakazuje i przynagla teologów i misjonarzy do przystosowania misji zgodnie z wymogami dzisiejszej sytuacji pastoralnej Kościoła. Poniżej zostaną ukazane główne kierunki odnowy misji ludowych w świetle wezwań do nowej ewangelizacji.

⁶ W. PRZYCZYNA, G. SIWEK, *O Kongresie Ewangelizatorów Wędrownych, czyli o skarbcu Kościoła pełnym rzeczy starych i nowych (Mt 13,52)*, „Homo Dei” 1997, nr 3, s. 104.

⁷ G. SIWEK, *Św. Alfons Maria de Liguori jako prekursor nowej ewangelizacji*, „Studia Redemptorystowskie” 10(2012), s. 118-119.

2.1. Poszerzenie celu

Misje ludowe, podobnie jak cała działalność Kościoła, mają za cel głoszenie zbawienia ofiarowanego człowiekowi w Chrystusie ukrzyżowanym, zmartwychwstałym i uwielbionym, którego dostępuje on za cenę otwarcia się na nie poprzez wiarę i dokonania gruntownej przemiany życia. Z tego ogólnego stwierdzenia można wyprowadzić uszczegółowienie celów, jakie stawiają sobie misje ludowe. Głównym i pierwszorzędym celem misji jest nawrócenie. Przez stulecia twierdzono, że „misje mają zmierzać do tego, aby grzesznik poznał swoje grzechy, żałował za nie, wyspowiadał się i rozpoczął życie modlitwy”⁸. Nawrócenie, jako cel w misjach tradycyjnych, miało więc charakter bardziej kościelno-społeczny niż teologiczny. Musiało ono dokonać się w możliwie krótkim czasie. Misjonarze przybywali do danej miejscowości z zamiarem wywołania nawrócenia, czyli doprowadzenia przemiany ludzkich serc. Cała działalność podczas misji ludowych była podporządkowana temu celowi⁹. Tak sformułowany cel misji odpowiadał przez wieki mentalności społeczno-religijnej owych czasów. Ponadto teologia czasów nowożytnych, która była zdominowana przez naukę Soboru Trydenckiego, pojmowała sakramenty jako środki służące otrzymaniu łask Bożych. Sam zaś sakrament pojednania był rozumiany jako zwyczajny środek w celu otrzymania tej łaski, którą człowiek stracił poprzez popełnienie grzechu śmiertelnego. Nawrócenie więc przez stulecia miało zasadniczo charakter moralny. Człowiek miał porzucić życie grzeszne na rzecz życia według zasad chrześcijańskiej moralności. W praktyce pastoralno-kaznodziejskiej takie rozumienie prowadziło do pomniejszenia znaczenia wiary w dziele nawrócenia. W misjach zaś eksponowano akt spowiedzi bardziej niż decyzje wiary. Z tak rozumianym nawróceniem wiązała się szczególna pozycja sakramentu pokuty, a konkretnie spowiedzi świętej. Tak więc, jak nawrócenie wchodziło w zakres pojęcia misji, tak spowiedź wchodziła w zakres pojęcia nawrócenia. W praktyce odbycie spowiedzi uważane było za skorzystanie z misji.

Dziś – w dobie nowej ewangelizacji – cel misji ludowych zostaje poddany ponownemu zdefiniowaniu. Misje nie mogą mieć na celu tylko nawrócenia, rozumianego jako skorzystanie ze spowiedzi i odwrócenie się od zła moralnego, jak to było w minionych stuleciach. Misje ludowe stawiają sobie za cel obudzenie i odnowienie wiary otrzymanej podczas sakramentu chrztu św., zainicjowanie lub kontynuowanie budowy Kościoła jako wspólnoty wspólnot,

⁸ M. NUCKOWSKI, *Warunki większej skuteczności misji*, „Homo Dei” 1937, nr 4, s. 317.

⁹ Por. C.C. GIULIA, *Il Vangelo agli Ultimi. Le missioni popolari*, Edizioni Dehoniane, Roma 1990, s. 153-159.

pogłębienie życia chrześcijańskiego, które ożywi potrzebę chrześcijańskiego świadectwa oraz nawiązanie dialogu ze współczesną kulturą. Mają przede wszystkim obudzić i odnowić wiarę otrzymaną podczas sakramentu chrztu świętego. Nawrócenie do wiary jest swego rodzaju duchową drogą człowieka¹⁰. Na tej drodze niezbędne stają się dwa elementy. Pierwszym z nich jest słuchanie słowa Bożego: „Przeto wiara rodzi się z tego, co się słyszy, tym zaś, co się słyszy, jest słowo Chrystusa” (Rz 10,17). Słuchanie słowa Bożego jest więc pierwszym elementem drogi rodzenia wiary. Drugim zaś elementem drogi nawrócenia do wiary jest religijne doświadczenie spotkania z tajemnicą zmartwychwstałego Pana.

Tak ujęta droga nawrócenia do wiary jest inspiracją nowej ewangelizacji dla misji ludowych, która stanowi dla nich duże wyzwanie. Wśród celów misji należy również umieścić rodzenie religijnego doświadczenia spotkania Jezusa Chrystusa. Tak określony cel misji będzie zarazem wyznaczał kerygmaticzny charakter misyjnego przepowiadania oraz potrzebę odpowiednio ukształtowanych nabożeństw uzupełniających, pozwalających na religijne przeżycie spotkania z Jezusem Chrystusem obecnym w słowie Bożym, w sakramentach i we wspólnocie wierzących, a zwłaszcza w ubogich¹¹.

Misje ludowe powinny mieć na celu nie tylko indywidualny wymiar nawrócenia, ale również społeczny¹². Dlatego we współczesnym przepowiadaniu misjonarze są zobowiązani pomóc szukającym wsparcia we wspólnocie, wskazując na dobrodziejstwa, jakie daje im aktywny udział w parafii, czy przynależność do grup parafialnych. Misje powinny również umożliwiać zakładanie nowych wspólnot, które będą mogły lepiej wesprzeć zainicjowany przez misje proces nawrócenia i staną się szkołami życia i prawdziwej komunii¹³.

Współczesne misje ludowe mają służyć pogłębieniu życia chrześcijańskiego, które ożywi potrzebę chrześcijańskiego świadectwa. Nawrócenie nie dotyczy tylko odnowy obyczajów i pogłębienia praktyk religijnych, ale przede wszystkim odnowy wiary, która znajduje w życiu ludzkim swój wyraz w po-

¹⁰ Por. A. KRAXNER, *Elemente einer neuen Spiritualität. Ein richtungweisendes Modell*, Wien 1977, s. 21.

¹¹ KOMISJA MISJI I REKOLEKCJI WARSZAWSKIEJ PROWINCJI REDEMPTORYSTÓW, *Dyrektorium Misji Ludowych Warszawskiej Prowincji Redemptorystów*, Homo Dei, Kraków 2004, s. 54-55.

¹² Por. J.A. WALLCE, *Reconsidering the Parish Mission*, „Worship” 4(1993), s. 346.

¹³ R. HAJDUK, *Nawrócenie jako cel działalności misyjnej redemptorystów*, „Studia Redemptorystowskie” 2(2004), s. 223.

staci konkretnego zaangażowania¹⁴. Zakładane lub ożywiane wspólnoty powinny mieć charakter misyjny. Mają one dawać świadectwo, podejmować działania misyjne wobec tych, którzy jeszcze nie wierzą lub nie żyją według wiary otrzymanej na chrzcie. Świadectwo polega nie tylko na tym, by mówić to, co się wie o Chrystusie, ale by pokazywać Go ludziom¹⁵. Misje ludowe powinny również wejść i nawiązać dialog ze współczesną kulturą, ponieważ głoszenie Ewangelii winno doprowadzić do przemiany ludzkich sumień, a także wspólnotowej świadomości ludzi w ich działaniu, życiu i w ich konkretnych środowiskach¹⁶.

2.2. Rozszerzenie kręgu adresatów

Od XVI do XVIII wieku kategorie adresatów misji charakteryzowało posłannictwo poprzez kompetentną władzę kościelną. Adresatami misji mogli więc być poganie, heretycy, czy schizmatycy. W momencie dokonania przez Świętą Kongregację Biskupów i Zakonników w 1703 roku podziału na „misje zewnętrzne” i „misje wewnętrzne” adresatami misji wewnętrznych, zwanych ludowymi, stawali się wyłącznie ochrzczeni, katolicy z całego ewangelizowanego regionu czy parafii. W ten sposób ukształtowała się koncepcja adresatów misji. W przyszłości stała się jedną z wyróżniających je cech. Tak więc już od 2. połowy XVIII wieku adresatami misji ludowych byli katolicy, czyli osoby ochrzczone w Kościele katolickim, znajdujące się na różnym poziomie wiary. Do nich możemy zaliczyć osoby gorliwie wierzące i praktykujące, a także wierzące i praktykujące okresowo, lecz nie starające się żyć Ewangelią. Adresatami misji byli również katolicy marginesowi, niepraktykujący, zachowujący resztki wiary, ale żyjący na peryferiach życia parafialnego. Swoją posługą misjonarze obejmowali również niewierzących, którzy utracili wiarę w Boga¹⁷. Tak przedstawiano adresatów misji do połowy XX wieku, czyli do czasu pojawienia się idei nowej ewangelizacji.

Misje skierowane są do parafii. Dlatego adresatem przepowiadania misyjnego jest cała wspólnota Kościoła parafialnego, która jak cały Kościół powszechny potrzebuje nieustannego oczyszczenia i odnowy (por. KK 8). Jednak odnowa wspólnoty parafialnej, która jest wspólnotą terytorialną, dokonuje

¹⁴ P. HITZ, *L'annonce missionnaire de l'Évangile*, Les éditions du CERF, Paris 1954, s. 152.

¹⁵ F.X. DURRWEL, *Continuer le Christ Sauveur par l'apostolat de l'annonce missionnaire*, „Spicilegium Historicum CSsR” 1(1986), s. 107.

¹⁶ Tamże, s. 105.

¹⁷ G. SIWEK, *Historia – teologia – praktyka*, Wyd. Homo Dei, Kraków 2009, s. 189-195.

się najpierw poprzez nawrócenie osobiste jej członków. Dlatego bezpośrednim adresatem misji jest każdy ochrzczony zamieszkujący na terytorium określonej parafii. Są to ludzie systematycznie uczestniczący w niedzielnej Eucharystii oraz starający się prowadzić życie zgodne z Ewangelią. Wśród ochrzczonych systematycznie obecnych w świątyni mogą być jednak i tacy, którzy potrzebują prawdziwego nawrócenia do wiary. Jan Paweł II zauważył, że „trzeba się liczyć z faktem, że często pierwsza ewangelizacja nie miała miejsca” (CT 19). Dlatego rodzi się postulat o poszerzenie kręgu adresatów misji. Współczesne misje ludowe, inspirowane wytycznymi Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji dotyczącej wędrowności, nie mogą ograniczać się do tego, aby objąć swoją działalnością tylko chrześcijan przychodzących do Kościoła i praktykujących¹⁸. Jest to zadanie dla rekolekcji parafialnych, które organizowane są w okresie Adwentu, Wielkiego Postu, czy przy innych okazjach. Misje ludowe powinny być skierowane również do osób zdechrystianizowanych, których liczba z roku na rok wzrasta. W ten sposób będą zorientowane na ludzi najbardziej opuszczonych religijnie, którzy „utracili sens wiary żywej”, którzy pozostają na marginesie życia Kościoła lub nie przyjmują przepowiadania Kościoła jako „Ewangelii” (por. RMis 33).

Adresatami misji są również tzw. chrześcijanie kulturowi. Ich religijność jest pusta, można powiedzieć – wręcz „ateistyczna”, gdyż pozbawiona relacji z żywym Bogiem, bez przyłgnięcia do Jezusa i Jego Ewangelii. Ich chrześcijaństwo zostało zredukowane do zewnętrznych form religijności oraz do mało określonego i zobowiązującego uczucia religijnego. Jeżeli zaś posiadają jeszcze w jakimś stopniu wiarę, to jest ona powierzchowna¹⁹. Bardzo często ludzie ci pozostają poza zasięgiem oddziaływania poprzez zgromadzenia w świątyni. W jakimś stopniu potrzebę zanieśienia im Dobrej Nowiny o zbawieniu zaspokajają pisemne zaproszenia do udziału w misjach lub materiały ewangelizacyjne dostarczane do każdego domu parafii, poprzez apostołat i działania podejmowane przez wspólnotę parafialną, poprzez świeckich, albo za pośrednictwem środków masowego przekazu. Niektóre sposoby prowadzenia misji proponują w swoich programach misyjnych momenty wyjścia z orędziem Ewangelii poza mury świątyni. Czynią to np. w formie procesji i nabożeństw w miejscach publicznych, czy też bezpośrednich odwiedzin członków

¹⁸ PAPIESKA RADA DO SPRAW KRZEWIENIA NOWEJ EWANGELIZACJI, *Żyć Rokiem wiary. Program duszpasterski*, s. 134-135.

¹⁹ S. DYK, *Nowa ewangelizacja. Konkretne wezwanie*, Wydawnictwo Przystanek Jezus 2015, s. 54.

ekipy misyjnej w domach parafian²⁰. Należy nie ustawać w poszukiwaniu nowych form ewangelizacji misyjnej ludzi najbardziej duchowo zagubionych. Duszpasterstwo zwyczajne trafia do tych ludzi w sposób sporadyczny i jednostkowy. Oczekuje też wsparcia z zewnątrz w celu dotarcia do nich z Ewangelią. Misje ludowe nie mogą się dyspensować od udzielenia duszpasterstwu zwyczajnemu takiej pomocy. Udzielając jej duszpasterstwu parafialnemu misje pozostaną niezastąpionym środkiem nowej ewangelizacji (CT 47).

Nie sposób także wśród adresatów misji ludowych nie odnaleźć żyjących poza wspólnotą Kościoła, którzy w wyniku różnych przyczyn nigdy z orędziem wiary bliżej się nie spotkali i nie przyjęli sakramentu chrztu. W ten sposób będzie się realizowała wizja papieża Franciszka o Kościele misyjnym, który wychodzi do wszystkich i jest w stanie permanentnej postawy „wyjścia” (EG 27). Zawsze jednak należy pamiętać, że ewangelizacja domaga się szacunku dla ludzkiej wolności. Ewangelia jest apelem kierowanym do osoby ludzkiej, która aktem wolnej decyzji – zgodnie z własnym sumieniem – może, ale nie musi na ten apel odpowiedzieć.

W większości jednak to wspólnota parafialna jest adresatem misji ludowych. Parafia tworzona jest również przez różne instytucje kościelne, podstawowe wspólnoty, ruchy, stowarzyszenia, stany, grupy i społeczności mniejsze. Pośród nich szczególne znaczenie trzeba przyznać rodzinie będącej fundamentem każdej społeczności – w każdym wymiarze – oraz pierwszą i podstawową „szkołą człowieczeństwa” (KDK 52).

Mając na uwadze wytyczne Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji dotyczące ludowości, misje ludowe w swoich programach powinny proponować różnego rodzaju spotkania dla określonych stanów, środowisk i grup, które są bogactwem Kościoła (EG 29). Na pierwszym miejscu powinna być głoszona „Ewangelia rodziny”, bowiem ona ma szczególne znaczenie dla Kościoła²¹. Priorytetem w dotarciu z Ewangelią powinny być dzieci i młodzież ze względu na fakt, iż od ich dobrej formacji w niemałym stopniu zależy przyszłość Kościoła²². Jak wskazali Biskupi podczas ostatniego Synodu o rodzinie: „rzeczywiście ewangelizacja zaczyna się od rodziny, w której

²⁰ KOMISJA MISJI I REKOLEKCJI WARSZAWSKIEJ PROWINCJI REDEMPTORYSTÓW, *Dyrektorium Misji Ludowych Warszawskiej Prowincji Redemptorystów*, s. 64-65.

²¹ XIV ZGROMADZENIE ZWYCZAJNE SYNODU BISKUPÓW, *Powołanie i misja rodziny w Kościele i świecie współczesnym. Dokumenty i komentarze*, Wydawnictwo M, Kraków 2016, nr 2; FRANCISZEK, Posynodalna adhortacja apostołska *Amoris laetitia*, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 2016, nr 31.

²² XIV ZGROMADZENIE ZWYCZAJNE SYNODU BISKUPÓW, *Powołanie i misja rodziny w Kościele i świecie współczesnym. Dokumenty i komentarze*, nr 26, 29.

nie tylko przekazuje się życie fizyczne, ale także życie duchowe”²³. Warto zwrócić uwagę również na środowisko nauczycieli uczestniczących w procesie wychowania, środowisko służby zdrowia, w której pracy wyraża się szacunek dla życia ludzkiego, środowisko pracowników środków masowego przekazu oraz różne grupy i wspólnoty formacyjne i apostołskie odgrywające dużą rolę w misyjnym oddziaływaniu duszpasterstwa parafialnego. Zawsze jednak należy pamiętać, że misje są kierowane do parafii jako całości. Dlatego podczas misji nie może zabraknąć momentów, które pozwoliłyby na doświadczenie jedności całej wspólnoty Kościoła parafialnego, którą Duch Święty obdarza różnorodnością charyzmatów i posług²⁴.

Misjonarze ludowi powinni zainteresować się również ludźmi biednymi. Swoją działalnością powinni objąć ludzi nie tylko przychodzących do kościoła, ale również wyjść na „peryferie” i dotrzeć do ubogich; czynić starania w poszukiwaniu ludzi cierpiących, żyjących na marginesie życia, pogrążonych w nałogach i zniewolonych. W przepowiadaniu misyjnym należy uczulać na obowiązek niesienia im pomocy i uczyć jak praktycznie trzeba to czynić.

W perspektywie apostołatu misyjnego szczególnego znaczenia nabiera formacja laikatu świadomego swojego powołania. Ludzie świeccy, aktywnie włączający się w misyjne dzieło Kościoła, stają się tym samym adresatem misji ludowych. W programie misji ludowych powinny znaleźć się zatem elementy formacji do apostołstwa świeckich. Z tego też względu niektóre sposoby prowadzenia misji w program ewangelizacji misyjnej włączają różnego rodzaju rekolekcje i kursy formacyjne, przygotowujące świeckich do świadomego uczestnictwa w apostołacie Kościoła. Są one prowadzone zarówno na terenie parafii, jak też i w ośrodkach rekolekcyjnych, czy we własnych domach zakonnych. Wśród adresatów należy również wymienić duszpasterzy parafii, których rolę w kształtowaniu oblicza duszpasterstwa parafialnego nie sposób przecenić.

Adresatami ewangelizacji są nie tylko pojedynczy ludzie, ale także kultury (por. EN 18; RMis 37; TMA 57). Papież Franciszek wskazał wprost, że „istnieje nagła potrzeba ewangelizowania kultur, by inkulturować Ewangelię” (EG 69). Stąd wypływa przynaglenie, aby adresatem przepowiadania misyjnego, choć nie w dosłownym znaczeniu tego słowa, uczynić współczesną kulturę. Misje ludowe powinny być skierowane do współczesnej kultury we wszystkich jej wymia-

²³ Tamże, nr 93.

²⁴ KOMISJA MISJI I REKOLEKCJI WARSZAWSKIEJ PROWINCJI REDEMPTORYSTÓW, *Dyrektorium Misji Ludowych Warszawskiej Prowincji Redemptorystów*, s. 64.

rach²⁵. Potrzeba, by wzięły pod uwagę nowy, kulturowy kontekst współczesnego świata. W misyjnym głoszeniu orędzia Ewangelii należy uwzględnić zagubienie wielu ludzi, współczesną rzeczywistość życia społeczno-politycznego, w której wielu dotkniętych jest prawdziwym ubóstwem i niedostatkiem, patologię i przemiany społeczne, ideologie i postawy ludzkie.

2.3. Odnowione głoszenie kerygmatu

Słowo Boże jest sercem misji parafialnych. Jest to słowo głoszone, słuchane, celebrowane i przyjmowane. Cała historia misji ludowych niesie przekonanie, że za ich pośrednictwem, poprzez misyjne słowo, do parafii przybywa żywy i zmartwychwstały Chrystus²⁶. Przez wieki, począwszy od narodzin misji parafialnych w XVI wieku, aż do XX wieku, kerygmat misyjny posiadał pewną ciągłość tematyczną. Punktem odniesienia był tutaj kerygmat Nowego Testamentu. W kerygmacie misyjnym można wyróżnić następujące tajemnice Objawienia: powołanie człowieka przez Boga, zbawienie wieczne, mękę Jezusa Chrystusa, grzech, sąd ostateczny, wartość życia ludzkiego, konieczność nawrócenia²⁷. Kerygmat misji tradycyjnych był modyfikowany w odniesieniu do kerygmatu apostoelskiego oraz dostosowywany do zmian, jakie zachodziły w społeczeństwach.

Obecnie kerygmatyczny charakter przepowiadania powinien dominować w misjach ludowych. Kerygmat to „Ewangelia w pigułce”. Jego centrum stanowi Królestwo Boże, które wypełniło się we wcielonym, umarłym, zmartwychwstałym, uwielbionym i przychodzącym powtórnie u kresu czasów Jezusie, Synu Bożym. Kerygmat to głoszenie Jezusa, ale nade wszystko sam żywy Jezus. Misje ludowe w obecnych czasach mają uroczyście proklamować przyjście królestwa Bożego do konkretnej parafii i konkretnych osób. W oparciu o kerygmat Apostołów, poświadczony w tekstach Nowego Testamentu, można zbudować współczesne orędzie misyjne, które uporządkowane pedagogicznie opiera się na następujących prawdach: prawdzie o Bożej miłości, grzechu człowieka, zbawieniu w Jezusie Chrystusie, wierze i nawróceniu, prawdzie o Duchu Świętym i Kościele²⁸.

²⁵ XIII ZWYCZAJNE ZGROMADZENIE OGÓLNE SYNODU BISKUPÓW, *Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej*. *Lineamenta*, Watykan 2011, nr 6.

²⁶ W. BODZIONY, *Słowo Boże „programem metodycznym” misji parafialnych*, „Homo Dei” 2013, nr 1, s. 89.

²⁷ P. HITZ, *L’annonce missionnaire de l’Evangile*, s. 154-163.

²⁸ Odnowiony kerygmat misyjny rozpoczyna się od radosnego obwieszczenia faktu, że Bóg tak umiłował świat, że dał swojego Syna Jednorodzonego (J 3,16). W tym kontekście miłości Boga do człowieka umieszczona jest prawda o grzechu człowieka i konieczności nawrócenia. Bóg przebacza nie dlatego, że my się nawróciliśmy. On przebacza zawsze i dlatego możemy się nawra-

2.4. Urozmaicenie metod

W misjach ludowych, prowadzonych w obecnych czasach, można wyróżnić trzy zasadnicze środki oddziaływania misyjnego, zmierzające do osiągnięcia stawianych misjom celów. Są nimi: przepowiadanie słowa Bożego, sprawowanie sakramentów oraz prowadzenie uroczystości, nabożeństw, celebracji i obrzędów misyjnych. Ponadto istnieje również wiele innych szczegółowych środków oddziaływania misyjnego, takich jak: ogłoszenia misyjne, wprowadzenie w praktykę modlitwy, uczenie pieśni, prywatna rozmowa z misjonarzem, czy pamiątki misyjne. W odnowionych misjach środki i sposoby przekazu kerygmatu nie mogą być ograniczone tylko do homilii, kazań, konferencji, sakramentów czy uroczystości. Należy je uzupełnić spotkaniami w małych grupach²⁹.

Odpowiedni dobór metod w głoszeniu Dobrej Nowiny zależy od środowiska, w którym będzie ona głoszona, np. kościół, dom, szkoła, ulica. Możemy więc w ewangelizacji dysponować plakatem, ulotką, muzyką, piosenką; możemy włączyć w nią również różnego rodzaju gry i zabawy, a także rozmowy indywidualne z napotkanymi ludźmi. Spośród innych środków ekspresji w misjach można wykorzystać również pantomimę, teatr, koncert, radio, prasę, Internet itd. Możemy dysponować szeroką gamą rekwizytów i pomocy poglądowych, czy sięgnąć po środki audiowizualne, wykorzystanie mass mediów. Godne polecenia jest zajmowanie zwłaszcza nowych, niewykorzystywanych jeszcze pól. W społeczeństwie nowoczesnym i wysoce zinfomatyzowanym media mogą stać się ważnym narzędziem misji ludowych³⁰.

cać. W mniejszym stopniu powinny być akcentowane – jak w poprzednich stuleciach – grzech i prawdy eschatologiczne, na rzecz aspektu wspólnotowego, opartego raczej na osobistym doświadczeniu, niż na doktrynie. We współczesnych misjach ludowych powinien dominować kerygmat wynikający z przepowiadania Apostołów, którego przykładem są słowa św. Piotra wypowiedziane w dniu Zesłania Ducha Świętego: „tego Jezusa, którego wyście ukrzyżowali, uczynił Bóg i Panem, i Mesjaszem” (Dz 2,36). W ten sposób ujęty kerygmat należy odnosić do ludzkiej egzystencji. To w Chrystusie Bóg zwraca się do człowieka, a człowiek do Boga. Idea ta wyraża misję Kościoła oraz cel, ku któremu ta misja zdąża – budowanie wspólnoty wiary, kultu i miłości, której Głową i Panem jest Chrystus. Por. L. SZEWCZYK, *Kaznodziejstwo w służbie nowej ewangelizacji*, w: *Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla współczesnego Kościoła*, red. B. Biela, Wyd. Emmanuel, Katowice 2011, s. 308; TENŻE, *Odnowa przepowiadania słowa Bożego w (archi)diecezji katowickiej po Soborze Watykańskim II. Studium homiletyczne*, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2009, s. 265-266; A. NAVARRO, *Parroquia evangelizadora. Sistema integral de la nueva evangelizacion*, Ediciones Dabar, México 1994, s. 77-86.

²⁹ W. PRZYCZYNA, *Misje ludowe – skutecznym środkiem ewangelizacji?*, w: *Musimy śmiać. Księga pamiątkowa ku czci Gerarda Siwka CSsR (1938-2015)*, red. M. Pawliszyn, Wyd. Homo Dei, Kraków 2016, s. 297.

³⁰ A. MAKOWSKI, *Nowa ewangelizacja w kulturze ponowoczesnej i medialnej*, „Studia Redemptorystowskie” 13(2015), s. 254-258.

2.5. Poszerzenie podmiotu

Pierwszorzędnym podmiotem w misjach ludowych jest Bóg Ojciec działający przez Syna w Duchu Świętym. Drugorzędnym zaś podmiotem misji jest podmiot trwały, w misjach tradycyjnych słabo uświadamiany. Podmiot ten stanowi biskup w diecezji, w parafii zaś proboszcz z całym zespołem duszpasterskim. Obok drugorzędnego podmiotu trwałego misji możemy mówić o ich podmiocie czasowym, czyli misjonarzach (wędrownych ewangelizatorach), którzy na jakiś czas przybywają do parafii³¹. W klasycznych misjach, począwszy od XVI wieku, w grupie misyjnej byli kapłani, najczęściej zakonnicy. W ciągu stuleci utrwaliło się przekonanie, że misje należy głosić w zespole składającym się z co najmniej dwóch misjonarzy, nigdy natomiast w pojedynkę³². Liczebność zespołu misyjnego zależała od wielkości parafii, czy miejscowości oraz jej konkretnych potrzeb duchowych. Zespół misyjny był formowany z myślą o wygłaszaniu szeregu misji lub jednej ich serii. Skład zespołu bywał różnorodny i płynny. W miarę zbliżania się do czasów współczesnych zwiększała się jego różnorodność. Zespół misyjny tworzyli duchowni oraz świeccy. Obecnie misje ludowe nie mogą być dziełem wyłącznie kilku przybyłych do parafii misjonarzy.

Właściwym podmiotem, czyli głosicielem misji, powinna być cała wspólnota parafialna, z miejscowym duchowieństwem, członkami zakonów, czy zgromadzeń męskich i żeńskich oraz ludzie świeccy. Współczesne misje ludowe powinien tworzyć zespół misyjny. Powinien składać się on z przedstawicieli wszystkich stanów, odpowiednio do tego przygotowanych i uzdolnionych, ujawniających bogactwo charyzmatów, w różnym wieku i wykształceniu, różnej specjalizacji, a zwłaszcza o zdolnościach animatorskich. Osoby te powinny cechować m.in. gorliwość apostołską i świętość życia. Kolejnym kryterium w misjach jest odpowiednia liczebność zespołu, tak by na około

³¹ G. SIWEK, *Misje wczoraj i dziś*, „Materiały Homiletyczne” 169(1998), s. 9.

³² U podłoża zespołowego prowadzenia misji ludowych były racje teologiczne. Podkreślało ono wiarygodność nauczania, bowiem według Pisma Świętego wyłącznie świadectwo dwóch albo trzech osób było prawdziwe (por. Pwt 17,7; 19,15; Mt 18,16; J 8,16-17; 2 Kor 13,1; Tm 5,19; Hbr 10, 28); zapewniało szczególną obecność Jezusa (por. Mt 18,20); ujawniało bogactwo charyzmatów (por. 1 Kor 12,4-6). Ponadto z Ewangelii wynika, że życzeniem samego Jezusa było, aby wędrowne głoszenie słowa Bożego odbywało się zespołowo: po dwóch (por. Mk 6,7), czy w grupie o nieokreślonej dokładnie liczbie (por. Mk 10,5; Łk 9,52). Według Dziejów Apostolskich, Duch Święty wybiera sobie dwóch, Barnabę i Szawła (por. Dz 13,2), co wydaje się stanowić pewien symbol, bowiem w rzeczywistości grupa wędrownych misjonarzy była najprawdopodobniej większa (por. Dz 13,5.13). G. SIWEK, *Misje ludowe. Historia – teologia – praktyka*, s. 161-162.

pięciuset wiernych przypadała jedna osoba świecka, jedna siostra zakonna, jeden duchowny³³.

Historia misji ludowych podkreśla rolę duchownych. Obecnie przede wszystkim celebrują oni sakramenty i głoszą słowo Boże. Współpracują natomiast w dziele misji ze świeckimi, którym przypisuje się odpowiedzialność za różne posługi i działania ewangelizacyjne. Ich odpowiedzialność polega również na tym, że są włączani w planowanie prac misyjnych, ich metody i struktury organizacyjne oraz samą akcję misyjną.

W ramach zespołu misyjnego powinni być włączeni również alumni, na każdym jej etapie. Podczas tygodnia misyjnego mogą przygotowywać liturgię, animować spotkania wspólnotowe, szkołę modlitwy, wygłaszać konferencje, odwiedzać chorych, a także pełnić inne funkcje, w zależności od modelu głoszonych misji.

Współczesne misje odwołują się i liczą na posługę osób konsekrowanych we wszystkich etapach misji. Na etapie przygotowania siostry zakonne obejmują posługą modlitewną dzieło misji. Uwrażliwiają na nie podczas katechez, uczestniczą w pracach zespołów przygotowawczych i przygotowują miejsca spotkań misyjnych w rodzinach, wspólnotach itd. Podczas misji właściwych wygłaszają konferencje, towarzyszą misjonarzom podczas spotkań ze słowem Bożym w rodzinach, odwiedzają osoby chore i samotne, animują spotkania liturgiczne, składają świadectwa wiary i powołania. Po zakończeniu misji siostry kontynuują misyjne spotkania z rodzinami, chorymi, dziećmi i młodzieżą. Podobną rolę w misjach mają do spełnienia bracia zakonni³⁴.

Świeccy powinni być włączeni w program działalności misyjnej we wszystkich okresach misji, a więc od czasu jej przygotowania, przez głoszenie, aż po etap kontynuacji. Ważnym momentem jest włączenie ich w misje już na etapie przygotowania. W tym celu dobrze byłoby powołać *Parafialny Zespół Misyjny*. Powinni go tworzyć przedstawiciele poszczególnych ruchów i wspólnot religijnych, katecheci świeccy, członkowie Rady Duszpasterskiej, a także najbardziej gorliwi członkowie parafii. Grupa tych osób powinna być liczna i reprezentować w miarę możliwości wszystkich parafian mieszkających w dzielnicach czy osiedlach, które wchodzi w skład parafii. *Parafialny Zespół Misyjny* pod przewodnictwem swoich duszpasterzy, w okresie poprze-

³³ Tamże, s. 176.

³⁴ KONFERENCJA WYŻSZYCH PRZEŁOŻONYCH ZAKONÓW MĘSKICH I ŻEŃSKICH, *Idziemy naprzód z nadzieją. Życie konsekrowane w Polsce na początku nowego tysiąclecia*, Jasna Góra 2003, <http://www.zyciezakonne.pl/2003-06-04-kwpzm-kwpzzz-idziemy-naprzod-z-nadzieja-20973/> (dostęp: 20.01.2015).

dzającym misje, poprzez formację, a następnie poprzez systematyczne działania przygotowuje i animuje parafię do przeżywania misji. Pośród zadań tego zespołu należy wymienić: animację modlitwy, dokonanie analizy struktury społecznej parafii oraz opracowanie charakterystyki jej życia religijnego. Zebrane informacje w późniejszym czasie posłużą misjonarzom do przygotowania odpowiedniego programu i strategii prowadzenia misji. W ten sposób ekipa misyjna będzie mogła mieć dość dobrą orientację o stanie danej parafii. Świeckim zaś pozwoli to na uświadomienie sobie współodpowiedzialności za losy misji oraz da im motywację do apostołskiej współpracy.

Już na tym etapie świeccy powinni organizować różnego rodzaju szkoły apostołstwa i ewangelizacji w celu dotarcia do wszystkich parafian. Spotkania ewangelizacyjne powinny objąć różne środowiska, np.: służba zdrowia, nauczyciele, wojskowi itd. Nie powinno również zabraknąć spotkań z przedstawicielami samorządów i władz administracyjnych. Świeckim należy powierzyć zadanie odwiedzania wszystkich rodzin parafii z informacją o misjach i zaproszeniem do udziału w nich³⁵. Koordynacja działań *Parafialnego Zespołu Misyjnego* powinna objąć szereg działań ewangelizacyjnych, takich jak: pantomimy, dramy, koncerty muzyki religijnej itp. Na etapie przygotowania do misji w ramach *Parafialnego Zespołu Misyjnego*, które podejmuje działania apostołskie w różnych przestrzeniach, powinny powstać grupy odpowiadające za liturgię, ewangelizację dzieci i młodzieży, służbę parafii i środowisku, redagowanie i tworzenie ogłoszeń dotyczących misji, biuletynu misji, pisanie Kroniki misji itd.

Warto powołać tzw. *Komórkę Słowa*, której członkowie będą odpowiedzialni za liturgię: przygotowanie czytań, psalmów, modlitwy wiernych, komentarzy oraz animację muzyczną. Obecnie zespół ten składa się zazwyczaj z lektorów, kantorów, muzyków posługujących w parafii. Do nich należy dołączyć inne osoby świeckie różnego stanu i wieku, mające dar czytania i śpiewania słowa³⁶.

Grupa, służąca parafii i środowisku, powinna zwrócić uwagę na ludzi chorych i ubogich. Szczególnie ważną kwestią jest dotarcie do nich i ich odwie-

³⁵ W licznych programach misyjnych w ramach odnowy środowiska powołuje się zespoły, które prowadzą apostołstwo dzielnic mieszkaniowych. Są to grupy świeckich, którym powierza się troskę o rodziny (nie więcej niż trzydzieści rodzin) w ich dzielnic mieszkaniowej. Zadaniem członków tego apostołstwa jest nawiązać kontakt z małżeństwami i rodzinami rozbitymi, dotrzeć do obojętnych religijnie i stojących z dala od Kościoła. Winny to być osoby cechujące się autentyczną pobożnością, otwartą postawą na innych, zdolnością nawiązywania kontaktów, a także odwagą i głęboką pokorą. J. KOŁODZIEJCZYK, *Udział laikatu w misji ludowej na Zachodzie*, „Collectanea Theologica” 53(1983), s. 116.

³⁶ Por. W. BODZIONY, *Słowo Boże „programem metodycznym” misji parafialnych*, s. 90.

dzenie, a tam, gdzie jest taka potrzeba – wsparcie finansowe. Wspólne spotkania, dzielenie się wrażeniami po przeprowadzeniu podobnych akcji członków tej grupy z ekipą misyjną i duszpasterzami dopełniają obraz parafii. Grupa ta może stać się w przyszłości załączkiem parafialnej *Caritas*, która będzie posługiwała chorym i biednym.

Już na etapie doboru współpracowników w ramach *Parafialnego Zespołu Misyjnego* należy pomyśleć o zakładaniu w parafii grup, które będą tworzyć stałe wspólnoty podstawowe w parafii. To one, jako owoc misji, będą kontynuowały dalszy proces misyjny, np. prowadzenie stałej katechezy dorosłych, formację biblijną, spotkania małżeńskie itp.

Misje właściwe to czas, w którym działalność misyjna jest skoncentrowana w kościele parafialnym, na rozważaniu słowa Bożego i misyjnej liturgii pod przewodnictwem misjonarzy – kapłanów. Również na tym etapie świeccy są włączani do zespołu misyjnego. Prowadzą katechezy dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Animują celebracje liturgiczne. Jako nadzwyczajni szafarze Eucharystii pomagają w przygotowaniu nabożeństw biblijno-eucharystycznych. W ramach świadectwa dzielą się swoją wiarą, towarzysząc duchownym w różnego rodzaju spotkaniach stanowych. Pozostali wierni świeccy mają za zadanie docierać z misyjnym słowem do tych, którzy nie uczestniczą w dziele misji. W ten sposób misje „wyjdą” poza mury kościoła, do środowiska życia ludzi. Wspierają oni także dzieło misji poprzez modlitwę, która ma wypraszać skuteczność prowadzonej akcji misyjnej.

Formowana przez misje ludowe wspólnota parafialna ma być wspólnotą ewangelizującą, apostołską i misyjną. Misje nie obejmą swoim działaniem wszystkich ludzi z terenu danej parafii czy regionu. Dotyczy to zwłaszcza dużych wspólnot miejskich. Dlatego jednym z celów misji ludowych jest odnowienie w wiernych świadomości ich misyjnego posłannictwa – bycie uczniem Chrystusa oznacza równocześnie bycie misjonarzem³⁷. Misje ludowe w dziele nowej ewangelizacji mają obudzić świadomość apostołską świeckich w celu ich zdynamizowania do apostołskiej pracy, aby zjednoczyć wysiłki całego Kościoła do współpracy. Ważnym zadaniem świeckich po misjach jest współpraca z duszpasterzami w dziele ewangelizacji tych, którzy nie odpowiedzieli pozytywnie na wezwanie do udziału w misjach. Od tego momentu duszpasterstwo nie jest tylko sprawą duchownych, ale sprawą całego ludu Bożego, a zwłaszcza laikatu, który w Kościele i świecie ma do spełnie-

³⁷ APARECIDA. V KONFERENCJA OGÓLNA EPISKOPATU AMERYKI ŁACIŃSKIEJ I KARAIBÓW, *Dokument końcowy*, Wydawnictwo Przystanek Jezus, Gubin 2014, nr 144.

nia konkretne funkcje i zadania. Wierni świeccy we wspólnotach parafialnych mają realizować swoją formację duchową, powinni także słowem i przykładem dawać świadectwo wiary w środowiskach, w których żyją.

*

Misje ludowe posiadają długą historię w działalności Kościoła. Istnieją od niemal 500 lat. Wprowadzone przez Sobór Trydencki są fenomenem dynamicznego odnowienia życia duszpasterskiego. Przez wieki, od samego początku jak się pojawiły, stały się na całym świecie jedną z cech odnowy wiary w Kościele katolickim. Również w obecnej dobie nowej ewangelizacji misje ludowe stanowią niezastąpiony środek okresowej odnowy życia chrześcijańskiego (CT 47). Odnowione misje, tak jak przed wiekami, tak i teraz służą duszpasterstwu zwyczajnemu. Są pomocą w realizacji inicjatyw duszpasterskich Kościoła powszechnego, zarówno na poziomie narodowym, jak i lokalnym. W Polsce – według II Polskiego Synodu Plenarnego – do trwałych owoców pastoralnych, które osiągnięto dzięki misjom ludowym, możemy zaliczyć: pogłębienie wierności Bogu i Kościołowi, przewyciężanie wad narodowych, budzenie powołań kapłańskich i zakonnych, praktykę częstego przystępowania wiernych do sakramentów. Uchwały synodalne wskazują również cel dla misji. Mają one wspierać duszpasterstwo w pogłębieniu formacji biblijnej i liturgicznej wiernych³⁸. Odnowione misje ludowe stanowią więc nieodzowną pomoc dla duszpasterzy w prowadzeniu dzieła nowej ewangelizacji.

BIBLIOGRAFIA

- APARECIDA, V KONFERENCJA OGÓLNA EPISKOPATU AMERYKI ŁACIŃSKIEJ I KARAIBÓW, Dokument końcowy, Wydawnictwo Przystanek Jezus, Gubin 2014.
- BODZIONY W., Słowo Boże „programem metodycznym” misji parafialnych, „Homo Dei” 2013, nr 1, s. 79-95.
- CONGREGAZIONE PER LA DOTTRINA DELLA FEDE, Indicazioni pastorali per l’Anno della Fede, <http://www.annusfidei.va/content/novaevangelizatio/it/annus-fidei/indicazioni-pastorali-per-l-anno-della-fede.html> (dostęp: 21.01.2016).
- DURRWEL F.X., Continuer le Christ Sauveur par l’apostolate de l’annonce missionnaire, „Spicilium Historicum CSsR” 1(1986), s. 83-124.

³⁸ II Polski Synod Plenarny (1991-1999), nr 29, 68.

- DYK S., Nowa ewangelizacja. Konkretnie wezwanie, Wydawnictwo Przystanek Jezus, Gubin 2015.
- FRANCISZEK, Posynodalna adhortacja apostołska *Amoris laetitia*, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 2016.
- GIULIA C.C., Il Vangelo agli Ultimi. Le missioni popolari, Edizioni Dehoniane, Roma 1990.
- HAJDUK R., Nawrócenie jako cel działalności misyjnej redemptorystów, „Studia Redemptorystowskie” 2(2004), s. 211-224.
- HITZ P., L’annonce missionnaire de l’Evangile, Les éditions du CERF, Paris 1954.
- JAN PAWEŁ II, Bulla ogłaszająca rok 1983 Świętym Rokiem Jubileuszowym Odkupienia *Apertite portas Redemptori*, Pallottinum, Warszawa 1983.
- KOŁODZIEJCZYK J., Udział laikatu w misji ludowej na Zachodzie, „Collectanea Theologica” 53(1983), s. 113-119.
- KOMISJA MISJI I REKOLEKCJI WARSZAWSKIEJ PROWINCJI REDEMPTORYSTÓW, Dyrektorium Misji Ludowych Warszawskiej Prowincji Redemptorystów, Wydawnictwo Homo Dei, Kraków 2004.
- KONFERENCJA WYŻSZYCH PRZEŁOŻONYCH ZAKONÓW MĘSKICH I ŻEŃSKICH, Idziemy naprzód z nadzieją. Życie konsekrowane w Polsce na początku nowego tysiąclecia, Jasna Góra 2003, <http://www.zyciezakonne.pl/2003-06-04-kwpzm-kwpzzz-idziemy-naprzod-z-nadzieja-20973/> (dostęp: 20.01.2015).
- KRAXNER A., Elemente einer neuen Spiritualität. Ein richtungweisendes Modell, Wien 1977.
- MAKOWSKI A., Nowa ewangelizacja w kulturze ponowoczesnej i medialnej, „Studia Redemptorystowskie” 13(2015), s. 247-259.
- NAVARRO A., Parroquia evangelizadora. Sistema integral de la nueva evangelizacion, Ediciones Dabar, México 1994.
- NUCKOWSKI M., Warunki większej skuteczności misji, „Homo Dei” 1937, nr 4, s. 316-322.
- PAPIESKA RADA DO SPRAW KRZEWIENIA NOWEJ EWANGELIZACJI, Celebracje Miłosierdzia, z. 1, Wydawnictwo św. Stanisława BM, Kraków 2015.
- PAPIESKA RADA DO SPRAW KRZEWIENIA NOWEJ EWANGELIZACJI, Żyć Rokiem wiary. Program duszpasterski, Edycja św. Pawła, Częstochowa 2012.
- II Polski Synod Plenarny (1991-1999), Poznań 2001.
- PRZYCZYNA W., SIWEK G., O Kongresie Ewangelizatorów Wędrownych, czyli o skarbcu Kościoła pełnym rzeczy starych i nowych (Mt 13,52), „Homo Dei” 1997, nr 3, s. 103-108.
- PRZYCZYNA W., Misje ludowe – skutecznym środkiem ewangelizacji?, w: Musimy siać. Księga pamiątkowa ku czci Gerarda Siwka CSsR (1938-2015), red. M. Pawliszyn, Wydawnictwo Homo Dei, Kraków 2016, s. 287-299.
- SIWEK G., Historia – teologia – praktyka, Wydawnictwo Homo Dei, Kraków 2009.
- SIWEK G., Misje wczoraj i dziś, „Materiały Homiletyczne” 169(1998), s. 4-17.
- SIWEK G., Św. Alfons Maria de Liguori jako prekursor nowej ewangelizacji, „Studia Redemptorystowskie” 10(2012), s. 99-136.
- SZEWczyk L., Kaznodziejstwo w służbie nowej ewangelizacji, w: Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla współczesnego Kościoła, red. B. Biela, Wyd. Emmanuel, Katowice 2011, s. 293-314.
- SZEWczyk L., Odnowa przepowiadania słowa Bożego w (archi)diecezji katowickiej po Soborze Watykańskim II. Studium homiletyczne, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2009.
- WALLCE J.A., Reconsidering the Parish Mission, „Worship” 4(1993), s. 340-350.
- XIII ZWYCZAJNE ZGROMADZENIE OGÓLNE SYNODU BISKUPÓW, Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej. Lineamenta, Watykan 2011.
- XIV ZGROMADZENIE ZWYCZAJNE SYNODU BISKUPÓW, Powołanie i misja rodziny w Kościele i świecie współczesnym. Dokumenty i komentarze, Wydawnictwo M, Kraków 2016.

ODNOWIONE MISJE LUDOWE NARZĘDZIEM NOWEJ EWANGELIZACJI

S t r e s z c z e n i e

Misje ludowe istnieją w działalności Kościoła od niemal 500 lat. Wprowadzone przez Sobór Trydencki są fenomenem dynamicznego odnowienia życia duszpasterskiego. Przez wieki, od samego początku jak się pojawiły, stały się na całym świecie jedną z cech odnowy wiary w Kościele katolickim. Również w obecnej dobie nowej ewangelizacji misje ludowe stanowią niezastąpiony środek okresowej odnowy życia chrześcijańskiego (CT 47). W artykule ukazane są kierunki odnowy misji ludowych w duchu nowej ewangelizacji. Odnowione misje, tak jak przed wiekami, tak i teraz służą duszpasterstwu zwyczajnemu. Są pomocą w realizacji inicjatyw duszpasterskich Kościoła powszechnego, zarówno na poziomie narodowym, jak i lokalnym.

Słowa kluczowe: misje ludowe; nowa ewangelizacja; kerygmat; laikat.